

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ระบบสารสนเทศ (Information Systems) ประกอบด้วยส่วนประกอบต่างๆ ที่ทำงานร่วมกันเพื่อประมวลผลข้อมูล และนำเสนอสารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กร (พลพฐ ปิยวรรณ และสุภาพร เชิงเอี่ยม, 2548) โดยทั่วไประบบงานขององค์กรส่วนใหญ่ประกอบด้วยระบบงานย่อยหลายระบบ เช่น ระบบสารสนเทศของแผนกขายและแผนกการตลาด ระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ระบบสารสนเทศทางบัญชี ระบบสารสนเทศทางการผลิต และระบบสารสนเทศทางการเงิน เป็นต้น โดยระบบสารสนเทศดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็นระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์กับระบบสารสนเทศที่ไม่ใช้คอมพิวเตอร์หรือระบบที่จัดทำด้วยมือ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามโครงสร้างการจัดองค์การ ลักษณะของการประมวลผล การออกแบบและวิธีการปฏิบัติงาน (นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร, 2550)

ปัจจุบันระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจมากขึ้น เนื่องจากระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในการสนับสนุนการทำธุรกรรมและการดำเนินงานทั้งในส่วนของบริหารจัดการ การจัดเก็บข้อมูล และการประมวลผลระบบงานสำคัญต่างๆ อีกทั้งระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ยังทำให้การดำเนินงานขององค์กรเกิดความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจ โดยเฉพาะระบบสารสนเทศทางบัญชีที่ใช้คอมพิวเตอร์ประมวลผลนั้นถือว่าเป็นระบบที่มีความสำคัญต่อองค์กรอย่างยิ่ง เนื่องจากระบบสารสนเทศทางบัญชีเป็นระบบสารสนเทศย่อยที่ใหญ่ที่สุดเมื่อเทียบกับระบบย่อยอื่น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, 2534) โดยทำหน้าที่ในการจัดเก็บ รวบรวม และประมวลผลข้อมูล ทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเงินซึ่งได้รับมาจากระบบงานย่อยต่างๆ ภายในองค์กร และทำการสื่อสารข้อมูลหรือสารสนเทศที่รวบรวมได้ไปยังผู้ใช้ในองค์กร (Moscove, Simkin and Bagranoff, 2002)

แม้ว่าระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพ แต่การนำระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์มาใช้จากก่อให้เกิดความเสี่ยง

แก่งคักรได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็ความเสี่ยงสืบเนื่องของระบบสารสนเทศ ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการควบคุมทั่วไป หรือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเฉพาะระบบงาน (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2543) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานและอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงหายแก่งคักรได้อย่างมหาศาล เนื่องจากความเสี่ยงของระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์นั้น ทำให้ลักษณะการประมวลผล การจัดเก็บข้อมูล เพิ่มข้อมูล หลักฐาน ร่องรอยการตรวจสอบ และการรายงานข้อมูลทางการเงินเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายในที่องค์กรใช้อยู่ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีทุกแขนง เนื่องจากผลงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นสิ่งที่สะท้อนมาจากผลการดำเนินงานขององค์กร

ผู้สอบบัญชีมีหน้าที่ในการแสดงความเห็นต่องบการเงินในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ว่างบการเงินนั้น ได้จัดทำในส่วนสาระสำคัญตามแม่บทการบัญชีที่เกี่ยวกับรายงานทางการเงินหรือไม่ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2549ก) กรณีการปฏิบัติงานตรวจสอบในองค์กรที่นำระบบงานคอมพิวเตอร์มาใช้ในการประมวลผลข้อมูลทางการเงินและการบัญชี ผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบงานคอมพิวเตอร์ที่ตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความเสี่ยงสืบเนื่องของระบบสารสนเทศและโครงสร้างการควบคุมภายใน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานแก่ผู้สอบบัญชีในการประเมินระดับความเสี่ยงจากการควบคุม (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2543) ดังนั้นความเสี่ยงของระบบสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงจากการควบคุม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอบบัญชีต้องให้ความสนใจต่อการประเมินความเสี่ยง เพื่อที่จะสามารถระบุถึงโอกาสที่จะเกิดผลเสี่ยงแก่สินทรัพย์ และทรัพยากรด้านสารสนเทศขององค์กร ซึ่งมีผลกระทบต่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือของงบการเงินอย่างมีสาระสำคัญ

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีของระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีทุกแขนง และบุคคลอื่นที่มีความสนใจ โดยการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีของระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีของระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีของระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์
2. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อทำการประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีของระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ได้ดียิ่งขึ้น

นิยามศัพท์

แนวปฏิบัติ (Guidelines) หมายถึง แนวทางที่ได้ดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539)

การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชี (Audit Risk Assessments) หมายถึง การระบุถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงและโอกาสที่จะเกิดผลเสียหายแก่สินทรัพย์และทรัพยากรของกิจการ อันมีผลกระทบต่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือของงบการเงินอย่างมีสาระสำคัญ โดยผู้สอบบัญชีจะใช้ดุลยพินิจเกี่ยวผู้ประกอบวิชาชีพในการประเมินความเสี่ยงสืบเนื่อง และความเสี่ยงจากการควบคุม เพื่อกำหนดความเสี่ยงจากการตรวจสอบที่เหมาะสมพอที่จะยอมรับได้ (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2549 และอนุชญา ภัทรมนตรี, 2544)

ระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Information Systems) หมายถึง ระบบที่ประกอบด้วย ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูล (Data) บุคคล (People) ขบวนการ (Procedure) และการสื่อสารข้อมูล (Telecommunication) ซึ่งถูกกำหนดขึ้นเพื่อทำการรวบรวม จัดเก็บ และประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ (ระบบสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์, 2551: ออนไลน์)